

Uwagi do projektu IIaPGW - WISŁA

Gdzie w IIaPGW	UWAGA	PROPOZYCJA ZMIAN	UZASADNIENIE
ogólna	<p>Plan gospodarowania wodami w dorzeczu (dalej PGW) jest głównym dokumentem planistycznym, na podstawie którego państwa członkowskie mają osiągnąć wyznaczone tam cele środowiskowe dla wód i obszarów chronionych od wód zależnych. Cele środowiskowe zgodnie z Ramową Dyrektywą Wodną (RDW) powinny być co do zasady osiągnięte do 2027 r. Aby to zrealizować plany wskazują na presje oraz sposoby ich likwidacji poprzez realizację działań ochronnych. Wskazane są też odstępstwa od celów dyrektywy dla konkretnych części wód – te muszą być jednak właściwie uzasadnione i opisane, w sposób nie budzący zastrzeżeń. Projekt PGW i każda jego aktualizacja powinna podlegać przynajmniej półrocznym konsultacjom społecznym, a proces ten powinien być przejrzysty, umożliwiający rzeczywisty i skuteczny udział. Państwa „zachęcają wszystkie zainteresowane strony do aktywnego udziału we wdrażaniu niniejszej dyrektywy, w szczególności w opracowywaniu, przeglądzie i uaktualnianiu planów gospodarowania wodami w dorzeczach”.</p> <p>Niestety ww. warunki nie zostały spełnione w przedstawionych do konsultacji projektach II aktualizacji PGW (IIaPGW), w tym IIaPGW Wisły, a sam proces udziału społecznego budzi wiele zastrzeżeń. Bez wyraźnych zmian w dokumentach i poprawienia możliwości udziału społeczeństwa w jego ustanowieniu dokument ten nie spełni swojej podstawowej funkcji – osiągnięcia celów środowiskowych w zgodzie z Ramową Dyrektywą Wodną. Należy mieć na uwadze, że ostatni okres planistyczny nie przyniósł praktycznie żadnej poprawy stanu wód w dorzeczu Wisły, np. cele środowiskowe osiągnęło tylko 0,3% najliczniejszych - rzecznych jednolitych części wód powierzchniowych (jcw p RW) w zakresie wszystkich wymagań (stan wód określono w nich jako dobry).</p> <p>W kolejnych uwagach przedstawiono szczegółowe odniesienia do ww. obszarów problemowych.</p>	Uwzględnienie zastrzeżeń i propozycji zmian przypisanych do sformułowanych dalej uwag szczegółowych.	<p>Zapisy PGW muszą w sposób uzasadniony przedstawiać i legalizować podział wód, cele środowiskowe, rozpoznanie presji i dobór środków je likwidujących lub łagodzących. Wszelkie odstępstwa od osiągnięcia lub obniżenia celów środowiskowych muszą być indywidualnie opisane i być weryfikowalne. PGW musi gwarantować wykonanie działań zapobiegających presji (środków) i kontrolę ich postępu. Wreszcie powinien być zapewniony udział społeczeństwa zgodny z zapisami RDW, a Państwo powinno zachęcać do aktywnego udziału w konsultacjach tych dokumentów.</p>

<p>Działania udrożnienia barier migracyjnych</p>	<p>Należy zmienić zakres działań przypisanych budowlom piętrzącym, aby umożliwić realizację celów środowiskowych RDW.</p> <p>Tam gdzie jest: Analiza możliwości przebudowy budowli piętrzących w zakresie zapewniającym ciągłość biologiczną i spełnienie celów środowiskowych. Realizacja działań zgodnie z przeprowadzoną analizą. lub Analiza możliwości likwidacji budowli poprzecznych... lub Analiza możliwości likwidacji budowli poprzecznych/przebudowa budowli poprzecznych należy zmienić zapis z „Analiza możliwości...” na „Analiza sposobu...” – pozostawienie działania na poziomie badania możliwości nie gwarantuje podjęcia kroków na rzecz przedsięwzięć sprzyjających osiągnięciu celów środowiskowych.</p> <p>Tam gdzie jest: „Analiza możliwości przebudowy budowli poprzecznych...”, należy dokonać zmiany na „Analiza <i>sposobu</i> likwidacji (wyłączenia z eksploatacji) budowli poprzecznych /przebudowy budowli poprzecznych...” – aby zapewnić likwidację piętrzeń (barier) wszędzie tam, gdzie okaże się to w wyniku analizy możliwe.</p> <p>Tam gdzie jest: „Monitoring skuteczności istniejących urządzeń do migracji ryb.” i/lub „Kontrola funkcjonowania urządzeń do migracji ryb.” należy dodać kolejne działanie (Działanie I lub Działanie II): „Przebudowa lub budowa nowego urządzenia dla migracji organizmów wodnych w wypadku jego braku lub nieskutecznego działania / Przegląd zgód wodnoprawnych w przypadku zaniechania działań udrożnieniowych.”</p> <p>Tam gdzie jest: „Ocena wpływu budowli poprzecznych na ciągłość biologiczną i cele środowiskowe jcwp”</p>	<p>Jak w treści uwagi.</p>	<p>Jak w treści uwagi. Tylko takie zapisy pozwolą na osiągnięcie celów środowiskowych do 2027 r.</p>
--	---	----------------------------	--

	należy dodać działanie (Działanie I lub Działanie II): „W przypadku stwierdzenia negatywnego wpływu budowl na ciągłość biologiczną i cele środowiskowe jcwp – realizacja działań inwestycyjnych ukierunkowanych na neutralizację negatywnego oddziaływania i osiągnięcie celów środowiskowych.”		
<p>Działania - udrożnienia</p> <p>Załącznik 4 do erraty nr 1 Zaktualizowany wykaz budowl dla których zaplanowane zostały działania w projekcie IIaPGW – obszar dorzecza Wisły</p>	<p>Publikacja załącznika nr 4 do Erraty nr 1 (Zaktualizowany wykaz budowl dla których zaplanowane zostały działania w projekcie IIaPGW – obszar dorzecza Wisły) na dwa tygodnie przed końcem półrocznych konsultacji publicznych nie pozwala na pełne odniesienie się do jego zapisów. Poniżej przedstawiono podstawowe braki w programie działań udrożnieniowych, mogących mieć skutki nie tylko lokalnego nieosiągnięcia celów środowiskowych, ale także - w skali całego dorzecza. Zidentyfikowano m.in. zaniechanie realizacji działań niewykonanych w poprzednim aPWŚK, a mających kluczowe znaczenia dla ochrony gatunków w skali kraju i osiągnięcia celów środowiskowych w obszarach wodnych i od wód zależnych. Identyfikator budowl w IIaPGW – 7389, 7387, 7386, 7390, 7391 – urządzenia piętrzące wodę całkowicie blokujące migracje ryb. Przez urządzenia następuje fragmentacja siedlisk w rzece oraz oddzielenie populacji ryb.</p> <p>Zaniechania udrożnienia w skali zlewni: Nida – kilkadziesiąt piętrzeń do udrożnienia w latach 2016-2021 (wpisanych aPWŚK). Rzeki istotna dla migracji ryb cennych gospodarczo i wędkarsko jak: brzana, certa, świnka, ale także chronionych różanka, piskorz, koza złotawej, kiełb białopłetwy. Rzeki oraz dopływy charakteryzują siedliskami o wysokim potencjale dla ryb dwuśrodowiskowych troci, łososia, węgorza. Wysoce istotne jest o zaktualizowanie planów dla Zlewni Nidy jako potencjalnych tarlisk dla ryb dwuśrodowiskowych.</p> <p>Zamiast realizacji w zakładanym terminie lub w nowym okresie planistycznym, większości z budowl koniecznych do udrożnienia przypisano tylko działanie na „Ocena wpływu...” lub „Kontrola...” + „Monitoring...” (brak działań inwestycyjnych), a kilkanaście nich w</p>	<p>Uzupełnić listę działań inwestycyjnych – faktycznych udrożeń o wszystkie wynikające z PZO i innych planów dla cennych przyrodniczo obszarów chronionych.</p> <p>Uzupełnić działania inwestycyjne według wymagań dla ryb (kolumny – X-AD w załączniku 4 „erraty”).</p> <p>Dokonać ponownej weryfikacji drożności budowl na podstawie faktycznego stanu budowl, a nie tylko ankietyzacji właściciela lub użytkownika budowl.</p> <p>Umieścić w wykazie budowl wszystkie te, które znalazły się w działaniach IIaPGW i dodatkowo te pominięte, ale wynikające z KPRWP.</p>	Jak w treści uwagi.

	<p>ogóle pominięto w zestawieniu budowli (górna Nida zwana Białą Nidą; Lubrzanka, Brzeźnica).</p> <p>Mierzawa – kilkanaście niedrożnych piętrzeń - ciek istotny dla gatunków zarówno gospodarczych – pstrąg potokowy, lipień ale także gatunków chronionych – głowacza białopłetwego, piskorza, minogów – większość obiektów jest niedrożna i wymaga udroźnienia w formie obejść lub bystrzy. Część urządzeń aktualnie nie użytkowana. Ciek o dużym potencjale dla ryb dwuśrodowiskowych. Rzeka charakteryzuje się dużą ilością potencjalnych tarlisk dla ryb litofilnych oraz psammofilnych. Prawostronny dopływ Mierzawy – Mozgawa – migracja ryb z Mierzawy ograniczona do pierwszego progów – kilka progów w dolnym biegu rzeki ograniczające całkowicie migracje i wykorzystanie cieku przez gatunki chronione. Na cieku występują naturalne tarliska dla ryb psammofilnych oraz litofilnych. Piętrzenia zlokalizowane na rzece Mierzawie są możliwe w prosty i mało kosztowny sposób do udroźnienia. Istotne: identyfikator budowli w IIaPGW – 7098 – brak możliwości migracji ryb przez urządzenie piętrzące – nie obserwowane użytkowanie jazu. 7099 – brak możliwości migracji ryb. Wymienione główne obiekty blokujące migracje i wymagające większych nakładów na udroźnienie, pozostałe urządzenia w zlewni Mierzawy wymagają dużo mniejszych nakładów na udroźnienia.</p> <p>Brzeźnica – prawobrzeżny dopływ Nidy - rzeka charakteryzuje się dużą ilością potencjalnych tarlisk dla ryb litofilnych oraz psammofilnych – potencjalnie nisko kosztowa do udrożeń.</p> <p>Wierna – ciek istotny w dla ryb dwuśrodowiskowych – historycznie miejsce występowania łososia/troci. Liczne tarliska dla ryb litofilnych w tym pstrąga i lipienia. Istotny ciek dla gospodarki świnką, pstrągiem potokowym oraz lipieniem. Brak możliwości migracji przez budowle hydrotechniczne.</p> <p>Biała Nida, Czarna Nida, Lubrzanka, Bobrza, Belnianka, Warkocz kilkanaście niedrożnych budowli – rzeki istotne dla migracji ryb cennych gospodarczo – świnka, brzana, certa, pstrąg potokowy, lipień,</p>		
--	--	--	--

	<p>potencjalnie dla ryb dwuśrodowiskowych – troć, łosoś, węgorz oraz gatunków chronionych głowacz białopłetwy, koza złotawa, piskorz, minogi, różanka</p> <p>Identyfikator budowli w IIaPGW - 6458 – istniejąca przepławka wymaga przebudowy w celu umożliwienia drożności dla ryb. Wymaga zmiany ułożenia ziaren ponadwymiarowych na przelewach oraz wydłużenia basenu.</p> <p>Identyfikator budowli w IIaPGW – 7079 – migracja ryb całkowicie zablokowana przez MEW</p> <p>Identyfikator budowli w IIaPGW - 6455 – urządzenie niedrożne dla migracji ryb.</p> <p>Identyfikator budowli w IIaPGW - 6457– niedrożne urządzenia hydrotechniczne, brak przepławki i możliwości migracji ryb – zbiornik Borków – na załącznik graficznym kolor niebieski.</p> <p>Rzeka Kamienna wraz z dopływami – brak udrożnień, rzeka istotna dla gatunków ryb dwuśrodowiskowych – historycznie populacja troci, aktualnie oddzielone populacje pstrągów potokowych. Na odcinkach naturalnych lub zbliżonych do naturalnych liczne tarliska dla wszystkich grup rozrodczych.</p> <p>Brak działań jest tożsamy ze znaczącym negatywnym wpływem na kilka jcwp i obszary Natura 2000. Udrożnienia były wpisane w PZO, a brak udrożnienia zagraża spójności sieci Natura 2000. Wszędzie gdzie zaniechano działań renaturyzacyjnych zaplanowano inwestycje Wód Polskich, poczynając od budowy Zbiornika Wierna Rzeki (GDOŚ uchylił dśu w 2020 r.), po gigantyczne regulacje Nidy i jej dopływów: Czarnej Nidy, Morawki, Lubrzanki, Belnianki, Bobrzy (wszystkie –te przedsięwzięcia wpisano także w obecny zestaw przedsięwzięć rzekomo spełniających warunki derogacji art.4.7 RDW).</p>		
--	--	--	--

<p>Działania - udrożnienia</p> <p>Załącznik 4 do erraty nr 1 Zaktualizowany wykaz budowli dla których zaplanowane zostały działania w projekcie IIaPGW – obszar dorzecza Wisły</p> <p>ODBUDOWA PIĘTRZEŃ</p>	<p>W załączniku 4 do „Erraty” nr 1 niesłusznie znalazły się zadania polegające na odbudowie lub budowie nowych barier migracyjnych. W dorzeczu Wisły znalazło się 16 takich działań, z czego tylko jedno zdaje się być w pełni usprawiedliwione (budowa przepławki dla ryb na rzece Pasłęce w ramach przebudowy/ odbudowy jazu w km 29+537). Większość z budowli do odbudowy/przebudowy prawdopodobnie nie istnieje albo istnieją one w stanie umożliwiającym gatunkom wodnym migrację. Odbudowa jazów, czy to na cele rolnicze, czy w ramach budowy MEW (vide nieistniejący jaz na rz. Kamienna w km 50+130 – identyfikator w bazie hymo 170002010201, nr w IIaPGW według załącznika 4 - 4701) powinny być traktowane nie jako działania polepszające warunki hydromorfologiczne lecz jako zagrożenie dla celów środowiskowych.</p>	<p>Wykreślić z załącznika 4 do „erraty” 1 działania które polegają na odbudowie nieistniejących obecnie barier migracyjnych. Odbudowa bądź przebudowa tych, które nie są obecnie barierami powinna być uznana za zagrożenie dla celów środowiskowych wód i obszarów chronionych i ujęta w stosownym załączniku (patrz CIS Guidance No 20 i 37 oraz art. 435 PW). Bezwzględnie należy wykreślić działanie „wykonanie przepławki dla ryb w ramach zadania "Odbudowa piętrzenia wody na rzece Kamiennej w km 50+130", jako próbę „podpięcia” pod działania ochronne budowy nowego piętrzenia stwarzającego nową barierę migracyjnej w postaci nie tylko piętrzenia, ale i bariery behawioralnej w postaci cofki piętrzenia. Działanie to jest sprzeczne z wymogami środowiskowymi dla gatunków będących przedmiotami ochrony obszaru Natura 2000 „Dolina Kamienicy”.</p>	<p>Działanie polegające na budowie całkiem nowego piętrzenia na rzece Kamiennej w ramach „wykonanie przepławki dla ryb w ramach zadania "Odbudowa piętrzenia wody na rzece Kamiennej w km 50+130"” jest próbą „podpięcia” pod działania ochronne budowy nowego piętrzenia skutkującego powstaniem nowej bariery migracyjnej w postaci nie tylko piętrzenia, ale i bariery behawioralnej w wyniku utworzenia cofki piętrzenia. Działanie to kumuluje się z innymi niedawno wykonanymi nowymi przegrodami (MEW Skoki) i jest sprzeczne z celami środowiskowymi dla jcwp i obszaru Natura 2000, na którym się znajduje.</p> <p>Inne odbudowy/przebudowy też wymagają weryfikacji, bo mogą wykazywać podobne znaczące negatywne oddziaływania.</p>

<p>Konkretne zmiany prawne</p>	<p>W celu realizacji IIaPGW oprócz głębokich zmian w strukturze priorytetów w zarządzaniu wodami potrzebne są zmiany prawne:</p> <ul style="list-style-type: none"> - prace utrzymaniowe – należy ująć w Prawie wodnym konieczność utworzenia i prowadzenia monitoringu prac utrzymaniowych -rejestr każdych prac wraz z obowiązkowym naniesieniem odcinków prac i ich charakteru na warstwy GIS (jcwp, MPHP, cieki wyróżnione i niewyróżnione); -stosowanie „wytycznych” KDP https://www.gov.pl/web/klimat/katalog-dobrych-praktyk-w-zakresie-robot-hydropodstawowych powinno być prawnym obowiązkiem zarządców wód i mieć na celu ograniczanie praktyk szkodliwych (i przeskalowanych) działań typu usuwanie namulisk z całej długości rzeki, przepychanie i pobór żwiru z koryt potoków, wycinka roślinności porastającej brzegi, uniemożliwiająca funkcjonowanie i odtwarzanie stref buforowych;-jasne określenie budowania nowych opasek brzegowych i narzutów kamiennych w formie opasek jako budowli bądź urządzeń wodnych przeciwpowodziowych jako wymagających uzyskania dśu – obecnie interpretacja organów w tym zakresie dowolna (dotyczy to też zasypywania wyrw brzegowych - nie wymaga nawet zgłoszenia); - zmiany w rozporządzeniu ocen wodno prawnych (OW) – obecne limity nie obejmują 99% prac na rzekach (przynajmniej 1 km prac, kumulacja oddziaływań tylko, gdy jedno z działań „łapie się” do oceny) i powinny być znacząco obniżone; należy zaznaczyć, że same Wody Polskie, organ odpowiedzialny za wydawanie OW, nie stosują się do tych przepisów – vide Muszynianka i prace utrzymaniowe z 2021 r.; - zmiany w art. 118 – niezbędne jest przywrócenie konieczności uzyskania decyzji na prace utrzymaniowe - instytucja milczącej zgody w tym przypadku nie daje żadnej możliwości kontroli społecznej organu, do którego zgłaszane są działania (RDOŚ). Zdarzają się przypadki braku sprzeciwu (brak ocen, brak badania wpływu na gatunki chronione i obszary chronione); mimo wszelkich przesłanek ku temu. Obecnie powszechnie stosowana jest procedura: zgłoszenie -> milcząca zgoda -> realizacja, i nawet strona postępowania nie ma żadnego wpływu na rozstrzygnięcie organu, gdyż nie ma od czego się odwołać; 	<p>Jak w treści uwagi.</p>	<p>Jak w treści uwagi.</p>
--------------------------------	--	----------------------------	----------------------------

	<p>- należy uzupełnić art. 416.2 PW o cykliczne przeglądy spełniania wymogów pozwoleń wodnoprawnych na piętrzenie wód.</p> <p>- należy usunąć konieczność umieszczania w PGW katalogu odcinków ZAGROŻENIA DLA SWOBODNEGO PRZEPŁYWU WÓD ORAZ SPŁYWU LODÓW lub planowane działania przenieść do katalogu, o którym mowa w art. 435 PW;</p> <p>- katalog o którym mowa w art. 435 PW powinien być również publikowany w PGW, a nie tylko te przedsięwzięcia, które zgodnie z art. 436 spełniają wymogi określone w art. 4.7 RDW.</p>		
Zmiany w ocenie postępu działań – co 2 lata	<p>W przypadku budowli do udroźnienia, dla których nie sporządzono dokumentacji, powinny być ustalone następujące maksymalne terminy do oceny postępu działań: 2 lata – analiza sposobu udroźnienia/ 2 lata – projekt i decyzje / 2 lata – wykonanie.</p>	Jak w treści uwagi.	Tylko taki harmonogram może zapewnić realizację działań naprawczych, co dobitnie pokazał okres planistyczny 2016-2021, w którym zadania niewykonane na półmetku okresu w większości nie doczekały się realizacji.